

BORBA KINA I TELEVIZIJE U SJENI DOMINACIJE STREAMING SERVISA

Usprkos svim tehnološkim iskoracima i promjenama, neke se stvari u odnosu kina i televizije nikad neće promijeniti

Jesu li kino ili televizija protivnici ili saveznici? Prije desetak godina, kinematografske i televizijske mreže vodile tehnološku bitku do posljednjeg gledatelja. I jednima i drugima digitalna tehnologija dala je iznimno velike mogućnosti, sličnosti među kinom i televizijom pritom je bilo sve više, premda su se u bitci za gledatelja uglavnom nastojale potencirati razlike. Filmska vrpca u kinima već je prije deseta godina postala stvar prošlosti, a projektori muzejski eksponati. HD kvaliteta slike i kompromisni format 16:9 dominiraju filmom i televizijom, a kinoprikazivačke mreže još su prije desetak godina pokrenuli i vlastite televizijske kanale kako bi promovirali svoje filmove. U tu borbu uključio se novi igrač: streaming servisi od Netflix i Primea do Disney puls, Apple TV i SkyShowtimea. Čini se da upravo ovaj igrač sve više jača svoju dominaciju, pa su se i nagledaniji hrvatski filmovi našli na Netflixu, počevši s *Dnevnikom Pauline P.* Nevena Hitreca i *Nosila je rubac črleni* Gorana Dukića, a tu se našao i prvi hrvatski dugometražni animirani film stvaran 3D tehnologijom, *Cvrčak i mravica* Luke Rukavine.

Kinematografi imaju nekoliko aduta, od tehnoloških inovacija do izlaska u kino kao druženja i večernjeg izlaska. Videći konkurenciju sve moćnijih kućnih projektor i ekrana, izgradnjom specijalnih IMAX dvorana s ogromnim kino-platnima, sve savršenijim zvukom i usavršenom 3D tehnologijom slike nastoje gledatelju pružiti doživljaj kakav ne može imati u vlastitom

domu. Kino je slično reagiralo kao onda kada mu je televizija prvi put zaprijetila, uvodeći 1950-ih široki format *Cinemascope*, a nedugo potom i ranu 3D tehnologiju sa crveno-zelenim naočalama (koja je ubrzo propala). Novi format slike učinio je uskoro televiziju neprimjerenim medijem za prikazivanje kino filmova, jer je film snimljen u cinemascopeu bio je s tehničkog i umjetničkog gledišta masakriran na televizijskom ekranu. Bilo da se slika zumirala na središnji dio uz rezanje ostatka, ili su je gornji i donji ekrana ostajao crn, ili su se dvije tehnike kombinirale – učinak je bio slab. No, format 16:9, u kojem se danas proizvodi gotovo svi televizori, daleko bolje može predstaviti kino sliku od klasičnog 4:3 ekrana koji je otišao u povijest. Također, LCD i plazma tehnologija omogućili su u 21 stoljeću proizvodnju znatno većih ekrana nego što je to bio slučaj u vrijeme kada je ovisila o katodnim cijevima. U početku su takvi ekrani bili vrlo skupi i ne osobito kvalitetni, no s vremenom su toliko pojeftinili da su televizori s katodnim cijevima potpuno eliminirani iz prodavaonica televizora.

Prije desetak godina hrvatski televizijski gledatelji danas nalazili su se u apsurdnoj situaciji da su tehnološki napredniji od svojih nacionalnih televizijskih kuća: dok je veći broj kućanstava ima 16:9 televizore, HRT i NOVA-TV još su uvijek emitirali signal u 4:3 formatu, a prvi je RTL Hrvatska 2011. posve prešao na format 16:9. Tada su domaći gledatelji s 16:9 ekranima umjesto da uživaju u blagodatima tehnološkog napretka, televiziju uglavnom gledali rastežući 4:3 sliku u širinu ili zumirajući sliku režući tako njen gornji i donji dio. Tako je došlo do neočekivanog obrata: nekad se na televizorima masakrirao kino film, a televizori u Hrvatskoj su tada masakrirali brojne izvorne televizijske sadržaje. Ipak, I HRT uskoro nakon niza eksperimenata posve prelazi na HDTV signal. Televizija tako pokazuje svoje vrline u kombinaciji s nikad

dostupnijim plazma i LCD televizorima s velikim ekranima, kućnim HD projektorima, te kućnim Dolby Surround ozvučenjem.

Televizija je znatno otpornija američkoj dominaciji od kino mreže kojom potpuno dominira Hollywood, no to se prvenstveno odnosi na europske javne televizije, dok privatnima dominiraju američke televizijske serije. Programski, velike televizijske kuće kao što je HBO pariraju televizijskim spektaklima (poput *Igre prijestolja*) koje su snimljene po standardima hollywoodskih blockbustera. No, takve su serije bliske filmskom izričaju u manjini, a televizija svojim brojnim kriminalističkim i humornim američkim serijama, čije su epizode relativno kratke i sve dinamičnijeg ritma, zapravo mijenja senzibilitet (osobito mladih) gledatelja kojima se cjelovečernji film (osobito neamerički) čini sve težim za jednokratno gledanje.

Ipak, usprkos svim tehnološkim iskoracima i promjenama, neke se stvari u odnosu kina i televizije nikad neće promijeniti. Gledanje kino filma uvijek će podrazumijevati izlazak iz kuće, na koji će gledatelj najčešće pozvati osobu s kojom će prošetati i pritom razgovarati o filmu (premda smještaj multipleksa u velike šoping centre nerijetko izvan centra grada često mijenja taj običaj u korist vožnje automobilom i kupovine). Također, kino će uvijek omogućavati veću razinu uživljenosti u film bez smetnji koje su u domu učestale. Nadalje, kino će uvijek imati prioritet i ekskluzivnost u premijernom prikazivanju filmova, a televizija će uvijek prikazivati staro i već viđeno. Konačno, kino ima jednu osobinu poput kazališta, a to je kolektivni estetski doživljaj, koji je osobito je izražen u velikim gledalištima poput pulske Arene (koja

je uz glavni trg na švicarskom festivalu u Locarnu najveće festivalsko kino na otvorenom na svijetu).

U svakom slučaju, konkurencija kina i televizije donijela je posljednjih godina tolika poboljšanja i toliko veće mogućnosti izbora, da gledatelj može biti zadovoljan što se takvo nadmetanje nastavlja.

© **Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 13. studenog 2023.**

Tekst je objavljen uz potporu Agencije za elektroničke medije u okviru projekta poticanja novinarske izvrsnosti. Dopušteno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.